

Уявлення та асоціації майбутніх вчителів стосовно основних понять сфери фізичної культури і спорту

Томенко О.А., Чередніченко С.В.

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

Анотація:

Метою роботи є визначення особливостей уявлень та асоціацій стосовно основних понять сфери фізичної культури і спорту у майбутніх вчителів фізичної культури. У анкетному опитуванні прийняли участь 323 студенти (203 дівчини і 120 юнаків віком від 17 до 23 років). Показано можливість формування у студентів мотивів професійного самовдосконалення і фізкультурно-оздоровчої діяльності. Наголошується структуру уявлень студентів стосовно основних понять сфери фізичної культури і спорту. Визначено, що структура уявлень студентів характеризується широким спектром. Встановлено, що у 14 – 22 % студентів фізичне виховання асоціюється з навчальним предметом. Показник визначень фізичної вправи як форми організації рухів у студентів всіх курсів зростає з 24,4% на першому курсі до 27,1% на четвертому. Майже половина респондентів вважає, що тренування – це вид діяльності. Встановлено, що значна кількість студентів не має чіткого уявлення про основні поняття з теорії фізичного виховання.

Ключові слова:

студенти, фізична культура, теоретичні знання, уява, вчитель.

Томенко А.А., Чередниченко С.В. Представления и ассоциации будущих учителей относительно основных понятий сферы физической культуры и спорта. Целью работы является определение особенностей представлений и ассоциаций относительно основных понятий сферы физической культуры и спорта у будущих учителей физической культуры. В анкетном опросе приняли участие 323 студента (203 девушки и 120 юношей в возрасте от 17 до 23 лет). Показаны возможности формирования у студентов мотивов профессионального самосовершенствования и физкультурно-оздоровительной деятельности. Показана структура представлений студентов относительно основных понятий сферы физической культуры и спорта. Определено, что структура представлений студентов характеризуется широким спектром. Установлено, что у 14 – 22% студентов физическое воспитание ассоциируется с учебным предметом. Показатель определений физического упражнения как формы организации движений у студентов всех курсов растет с 24,4% на первом курсе до 27,1% на четвертом. Почти половина респондентов считает, что тренировки – это вид деятельности. Установлено, что значительное количество студентов не имеет четкого представления об основных понятиях по теории физического воспитания.

Tomenko O.A., Cherednichenko S.V. Submissions and future teachers' association regarding the basic concepts of the sphere of physical culture and sports. The aim of the work is to determine the characteristics of concepts and associations in relation to the basic concepts of the sphere of physical culture and sports in the future teachers of physical culture. In a questionnaire survey was conducted among 323 students (203 girls and 120 boys aged 17 to 23 years). The possibilities of the formation of students' motives for self-improvement and professional sports and recreational activities. Shows the structure of the students' ideas about the main sphere of physical culture and sports. It was determined that the structure of the students' characterized by a broad spectrum. Found that 14 – 22% of the students physical education is associated with the learning object. Indicator definitions of physical exercise as a form of organization of movements in students of all courses is increasing from 24.4% in the first year to 27.1% in the fourth. Almost half of the respondents believe that training – this kind of activity. Found that a significant number of students do not have a clear understanding of the basic concepts of the theory of physical education.

students, physical education, theoretical knowledge, imagination, teacher.

Вступ.

Засвоєння теоретичних і методичних знань – чи не найголовніші чинники формування професійної майстерності майбутнього вчителя фізичної культури. Підтвердженням цьому є результати досліджень Т.Ю. Круцевич [3], К. Hardman [7, 8] та цілої низки інших зарубіжних авторів [6, 9, 10]. Ефективність підготовки фахівців з фізичного виховання значною мірою залежить від формування у них специфічного світогляду і фізкультурного тезаурусу (від грец. thesauros – «запас»), що базується на інформаційно-знаннєвій парадигмі, де понятійний апарат становить основу (формує базисні відносини) освітньої діяльності. У дослідженнях А.А. Нікітіної [5] тезаурус розглядається як спосіб орієнтації студентів у навчально-виховному процесі з фізичної культури; як результат засвоєння ними освітнього матеріалу та інструмент проектування фізкультурноосвітнього середовища. Але, разом з тим, проблема обізнаності студентів вищих навчальних закладів у сфері фізичної культури і спорту слабко висвітлена у літературі, хоча щодо старшокласників вона розкрита у окремих роботах Н.Г. Долбишевої [2].

У наш час дослідження світогляду і смислової сфери особистості визнаються найбільш продуктив-

ними напрямками в психології [4]. При цьому, світогляд розглядається як компонент способу життя, який складається з уявлень про найбільш загальні зв'язки і закономірності характерних для об'єктів і явищ дійсності та людської діяльності. У зв'язку з цим проблематика дослідження особливостей формування цілісного світоглядного комплексу, який базується на аксіологічному і тезаурусному підходах до занять фізичною культурою, набуває особливого значення.

Враховуючи вищесказане, актуальним є визначення уявлень та асоціацій стосовно основних понять сфери фізичної культури і спорту як чинників формування світогляду у майбутніх вчителів фізичної культури.

Дані дослідження проведені у відповідності до плану науково-дослідної роботи СумДПУ ім. А.С. Макаренка, Міністерства освіти і науки України на 2007 – 2011 рр. за темою «Оптимізація процесу навчання та виховання різних груп населення засобами фізичної культури», затверджену відділом державної реєстрації Українського інституту науково-технічної інформації в місті Києві (номер державної реєстрації 0107U002255).

Мета, завдання роботи, матеріал і методи.

Мета дослідження – визначити особливості асоціацій та уявлень майбутніх вчителів фізичної культури стосовно основних понять сфери фізичної культури і спорту.

Методи дослідження:

1. Аналіз науково-методичної літератури.
2. Анкетування (метод незавершених речень).

Організація дослідження.

Дослідження були проведені на базі: Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка та Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. З метою виявлення асоціацій та уявлень майбутніх вчителів фізичної культури стосовно основних понять сфери фізичної культури і спорту, нами було опитано 383 респонденти вузів Сумської області: Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка (n = 232), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександр Довженка (n = 151). Анкетування проводилось серед студентів інститутів та факультетів фізичної культури.

Результати дослідження.

Для визначення уявлень студентів з піднятих питань нами була модифікована анкета за методом незавершених речень [1], яка містила 57 запитань, за своєю суттю розподілених на чотири блоки питань: питання теоретичного змісту («Фізичне виховання – це...», «Фізична вправа – це...», «Тренування – це...» тощо), питання методичного характеру («Для розвитку сили треба...», «Для розвитку витривалості треба...», «Для відновлення після фізичних навантажень я...» тощо), питання аксіологічного спрямування і питання про здоровий спосіб життя.

Структура уявлень студентів про терміни пов'язані із фізичною культурою відображена у таблиці 1: 17,0 % студентів першого, 24,6 % – другого, 29,3 % – третього і 32,3 % четвертого курсів розглядають фізичне виховання як навчальний процес, що беззаперечно є правильною думкою. В межах 13 – 16 % коливається кількість відповідей респондентів, у яких фізичне виховання асоціюється з навчальним предметом або навчальною дисципліною, за виключенням студентів другого курсу (див. табл. 1).

Під фізичним вихованням розуміють фізичний розвиток – 10,7 % опитаних першокурсників, 6,3 % – другокурсників, 5,2 % – третьокурсників та 5,3 % студентської молоді четвертих курсів. Фізичному вихованню, як виховному процесу віддали перевагу в межах десяти-одинадцяти відсотків студентів перших та других курсів. Близько 16 % студентів третього і четвертого курсів вважають фізичне виховання виховним процесом. Категорії «Комплекс фізичних вправ, заходів» віддали перевагу 15,7 % – студентів першого, 10,9 % – другого, 13,8 % – третього і 14,2 % четвертого курсів. На нашу думку, значний відсоток студентської молоді розглядають фізичне виховання в такому вузькому аспекті.

Слід також відзначити, що близько сімнадцяти відсотків становить кількість опитаних учнів перших та других курсів, у яких виникли труднощі з відповіддю на поставлене запитання, що є негативним фактом. На четвертому курсі цей показник зменшується приблизно у п'ять разів – до 3,3 %.

Дані таблиці 2 свідчать, що 14,7 – 16,9% всіх опитаних студентів мають загальні уявлення про розвиток силових якостей людини. Цей показник є доволі стабільним при аналізі відповідей, як першокурсників, так і студентів другого, третього і четвертого курсів за виключенням розбіжностей в межах 2,1 %.

Труднощі з відповіддю на питання про розвиток сили на першому курсі виникли у 14,8 % опитаних, 12 % – на другому, 9,7 % – на третьому та 8,8 % – на четвертому курсах. Крім того, 27,5 % першокурсників вважають, що основою розвитку сили є методичні знання, а кількість студентів, які так вважають зростає на четвертому курсі до 42,4 %.

Відзначимо, що 19,6 % першокурсників вважають, що саме психологічні особливості є запорукою розвитку сили, серед другокурсників – 16,1 %, серед третьокурсників – 9,2 %, і 6 % серед студентів четвертого курсу. Збільшується кількість опитаних, яка вважає, що для розвитку сили потрібні належні засоби і умови. На першому курсі так вважають 9,3 %, 12,6 % – на другому, 13,8 % – на третьому та 16,7 % – на четвертому. Як бачимо з таблиці 2, кількість студентів, які вважають, що особливості навчання впливають на розвиток силових кондицій людини коливається в межах 3–5 відсотків. Подібну тенденцію відзначено і для уявлень про розвиток інших рухових якостей людини, зокрема витривалості, координаційних та швидкісних здібностей.

Висновки

Структура уявлень студентів про терміни, пов'язані з фізичною культурою має доволі широкий спектр. У 14 – 22 % опитаних фізичне виховання асоціюється з навчальним предметом. Показник визначень фізичної вправи як форми організації рухів у студентів всіх курсів зростає з 24,4% на першому курсі до 27,1% на четвертому. Майже половина респондентів вважає, що тренування – це вид діяльності. Також звертає на себе увагу факт значної кількості студентів, які не мають чіткого уявлення про основні поняття з теорії фізичного виховання.

Близько 13–16 % всіх опитаних студентів мають лише загальні уявлення про розвиток силових якостей людини, витривалості та гнучкості. В межах 20–40% коливається кількість опитаних студентів, які вважають, що для розвитку фізичних якостей необхідні «методичні знання». Відсоток студентів, які мали труднощі з наданням відповіді на поставлені запитання коливається в межах 18–20%. Лише третьокурсники практично не мали труднощів із відповідями на запитання з приводу розвитку витривалості та інших рухових якостей, а всі другокурсники відповіли лише на питання «Для розвитку гнучкості треба...», що пояснюється початком вивчення спеціальних теоретичних дисциплін саме з другого курсу.

Перспективу подальших досліджень ми вбачаємо в розробці та впровадженні в процес підготовки майбутніх вчителів фізичної культури інноваційних технологій засвоєння теоретичних знань, які базуються на поглибленому розгляді змісту базових понять з фізичної культури та розвитку асоціативного мислення студентів.

Уявлення студентів про фізичне виховання

Асоціації та уявлення	Фізичне виховання			
	Курси			
	I	II	III	IV
«Навчальний процес»	17,0%	24,6 %	29,3 %	32,3 %
«Навчальний предмет, дисципліна»	14,8 %	21,7 %	13,8 %	15,3 %
«Фізичний розвиток»	10,7 %	6,3 %	5,2 %	5,3 %
«Виховання»	9,3 %	10,9 %	16,1 %	16,2 %
«Комплекс фізичних вправ, заходів»	15 %	10,9 %	13,8 %	14,2 %
Інші	15,7 %	9,1 %	13,8 %	13,4 %
Труднощі з відповіддю	17,5 %	16,5 %	8 %	3,3 %

Таблиця 2

Уявлення студентів про розвиток силових якостей

Асоціації та уявлення	Розвиток сили			
	Курси			
	I	II	III	IV
«Загальні уявлення про розвиток»	14,7 %	15,4 %	16,1 %	16,9 %
«Засоби розвитку»	9,3%	12,6 %	18,8 %	21,7 %
«Методичні знання»	27,5 %	30,9 %	35,1%	42,4 %
«Особливості навчання»	3,9 %	2,9 %	4,6 %	4,1 %
«Психологічні особливості»	19,6%	16,1 %	9,2 %	6 %
Інші	11,2 %	9,1 %	11,5 %	7,1 %
Труднощі з відповіддю	13,8 %	13 %	4,7 %	3,8 %

Література:

1. Барабашов С.В. Теоретико-методические основы личностно ориентированной технологии физкультурного образования школьников: дис. доктора пед. наук: 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры» / Барабашов Сергей Викторович. – Омск. – 2000. – 390 с.
2. Долбишева Н.Г. Теоретико-методичні основи формування знань про фізичне здоров'я в системі фізичного виховання у старшокласників: дис. канд. наук з фіз. вих. і спорту: 24.00.02 / Долбишева Ніна Григорівна. – Дніпропетровськ. – 2005. – 213 с.
3. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання / Т.Ю. Круцевич. – К, Олімпійська література. – 2008. – 367 с.
4. Леонтьев Д.А. Динамика смысловых процессов / Д.А. Леонтьев // Психологический журнал, 1997. – т. 18. – с. 13–27.
5. Никитина А.А. Теоретические основы формирования физкультурного тезауруса у студентов : автореф. дис. на соискание ученой степени доктора пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» ; 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры» / А.А. Никитина. – Калининград. – 2006. – 43 с.
6. Beighle A., Castelli D., Erwin H. Preparing physical educators for the role of physical activity director // The Journal of Physical Education, Recreation & Dance, 2009. – vol. 4. – pp. 98–101.
7. Hardman K. Physical Education in Schools: a Global Perspective / K. Hardman // Kinesiology, 2008. – vol. 40. – pp. 5–28.
8. Hardman K. Second Worldwide Survey of School Physical Education / K. Hardman, J. Marshall. – International Council of Sport Science and Physical Education (ICSSPE), 2009. – 100 p.
9. Rink J.E. Designing the physical education curriculum: promoting active lifestyles / J. E. Rink. – Boston : McGraw-Hill Higher Education, 2009. – 250 p.
10. Sherman C.P. Training elementary school classroom teachers to lead developmentally appropriate physical education: in the absence of credentialed specialists, how can schools improve the teaching of physical education? / C.P. Sherman // The Journal of Physical Education, Recreation & Dance, 2008. – vol. 11. – pp.73–78.

References:

1. Barabashov S.V. *Teoretiko-metodicheskie osnovy lichnostno orientirovannoy tekhnologii fizkulturnogo obrazovaniia shkol'nikov* [The theoretical-methodical bases of personally oriented technology of schoolchildren physical culture education], Dokt. Diss., Omsk, 2000, 390 p.
2. Dolbisheva N.G. *Teoretiko-metodichni osnovi formuvannya znan' pro fizichne zdorov'ia v sistemi fizichnogo vikhovanniia u starshoklasnikiv* [The theoretical-methodical bases of the formation of knowledge about physical health in the physical education system of high school], Cand. Diss., Dnipropetrovsk, 2005, 213 p.
3. Krucevich T. Iu. *Teoriia i metodika fizichnogo vikhovanniia* [Theory and method of physical education], Kiev, Olympic Literature, 2008, 367 p.
4. Leont'ev D.A. *Psikhologicheskij zhurnal* [Psychological journal], 1997, vol.18, pp.13–27.
5. Nikitina A.A. *Teoreticheskie osnovy formirovaniia fizkul'turnogo tezaurusu u studentov* [The theoretical bases of students physical culture thesaurus formation], Dokt. Diss., Kaliningrad, 2006, 43 p.
6. Beighle A., Castelli D., Erwin H. Preparing physical educators for the role of physical activity director. *The Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 2009, vol.4, pp.98–101.
7. Hardman K. Physical Education in Schools: a Global Perspective. *Kinesiology*, 2008, vol.40, pp.5–28.
8. Hardman K., Marshall J. Second Worldwide Survey of School Physical Education. *International Council of Sport Science and Physical Education (ICSSPE)*, 2009, 100 p.
9. Rink J.E. *Designing the physical education curriculum: promoting active lifestyles*. Boston, McGraw-Hill Higher Education, 2009, 250 p.
10. Sherman C.P. Training elementary school classroom teachers to lead developmentally appropriate physical education: in the absence of credentialed specialists, how can schools improve the teaching of physical education? *The Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 2008, vol.11, pp.73–78.

Информация об авторах:

Томенко Александр Анатольевич: rehabsco@rambler.ru; Сумской государственной педагогический университет; ул. Роменская, 87, г. Сумы, 40030, Украина

Чередниченко Сергей Викторович: rehabsco@rambler.ru; Сумской государственной педагогический университет; ул. Роменская, 87, г. Сумы, 40030, Украина

Information about the authors:

Tomenko O.A.: rehabsco@rambler.ru; Sumy State Pedagogical University; Romenskaya str., 87, Sumy 40030, Ukraine

Cherednichenko S.V.: rehabsco@rambler.ru; Sumy State Pedagogical University; Romenskaya str., 87, Sumy 40030, Ukraine

Цитуйте цю статтю як: Томенко О.А., Чередніченко С.В. Уявлення та асоціації майбутніх вчителів стосовно основних понять сфери фізичної культури і спорту // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 5 – С. 73-76. doi:10.6084/m9.figshare.707104

Электронная версия этой статьи является полной и может быть найдена на сайте: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/arhive.html>

Это статья Открытого Доступа распространяется под терминами Creative Commons Attribution License, которая разрешает неограниченное использование, распространение и копирование любыми средствами, обеспечивающими должное цитирование этой оригинальной статьи (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.ru>).

Cite this article as: Tomenko O.A., Cherednichenko S.V. Submissions and future teachers' association regarding the basic concepts of the sphere of physical culture and sports. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*, 2013, vol.5, pp. 73-76. doi:10.6084/m9.figshare.707104

The electronic version of this article is the complete one and can be found online at: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/arhive-e.html>

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.en>).

Дата поступления в редакцию: 20.02.2013 г.
Опубликовано: 31.05.2013 г.

Received: 20.02.2013
Published: 31.05.2013